

Carnet teatral londonez

Primul drum pe care un teatroman îl face la Londra este, firește, pe urmele lui Shakespeare. Și, de câțiva ani, drumurile chiar te duc în străvechea cetate a teatrului, în Bankside, pe malul Tamisei, vizavi de Catedrala Saint Paul. Acolo, Shakespeare Trust, fondat de actorul american Sam Wannamaker în 1970, a reușit să ducă la bun sfârșit un amplu complex teatral amplasat în jurul Teatrului Globe, reconstruit, acesta, după proiectele originare ale lui Inigo Jones, descoperite în 1969 la Oxford. Astăzi, în acest spațiu revigorat funcționează un teatru cu stagiune estivală permanentă, o expoziție cu titlu shakespearian ("Toată lumea e o scenă") și un centru de studii pentru tinerii actori, regizori, dramaturgi. Teatrul elisabetan, cu o capacitate de 1 600 de locuri, este în același timp un teatru al secolului XXI, pentru că el nu are o funcție muzeistică, manifestându-se ca un mijloc viu de aducere în contemporaneitate a experienței declanșate la Globe pe vremea lui Shakespeare. Acustica excepțională, dotările tehnice care permit reprezentărilor să se desfășoare atât la lumina zilei cât și la aceea artificială, ca și relația specială pe care spectatorii o au, în acest spațiu, cu scena, au creat posibilități specifice în privința cercetării prin spectacol a impactului creației shakespeariene asupra publicului de azi, dar și al unor piese noi, create pentru această scenă și menite a-i exploata potențialul și valențele.

Prima stagiune a avut loc în 1996 (august-septembrie), când s-a prezentat comedia **Doi tineri din Verona**, cu o distribuție internațională. Era, de fapt, un fel de workshop, din care a rezultat un spectacol, mutat apoi, pentru o săptămână, pe Broadway. În 1997 stagiunea a durat din mai până la sfârșitul lui septembrie. A început cu **Henric al V-lea** și **Poveste de iarnă** și a continuat cu alte două piese, de Thomas Middleton și, respectiv, Beaumont și Fletcher.

În 1998 s-au jucat **Cum vă place** și **Neguțătorul din Venetia** și alte două piese, de Thomas Dekker și, din nou, Middleton. În 1999, stagiunea de vară la Globe a început cu **Julius Caesar**. Au urmat **Comedia erorilor**, **Antoni** și **Cleopatra** și un text contemporan. Prima piesă scrisă pentru noul Globe, aparținând lui Peter Oswald – **Stejarul lui Augustin** –, a încheiat a treia stagiune a teatrului.

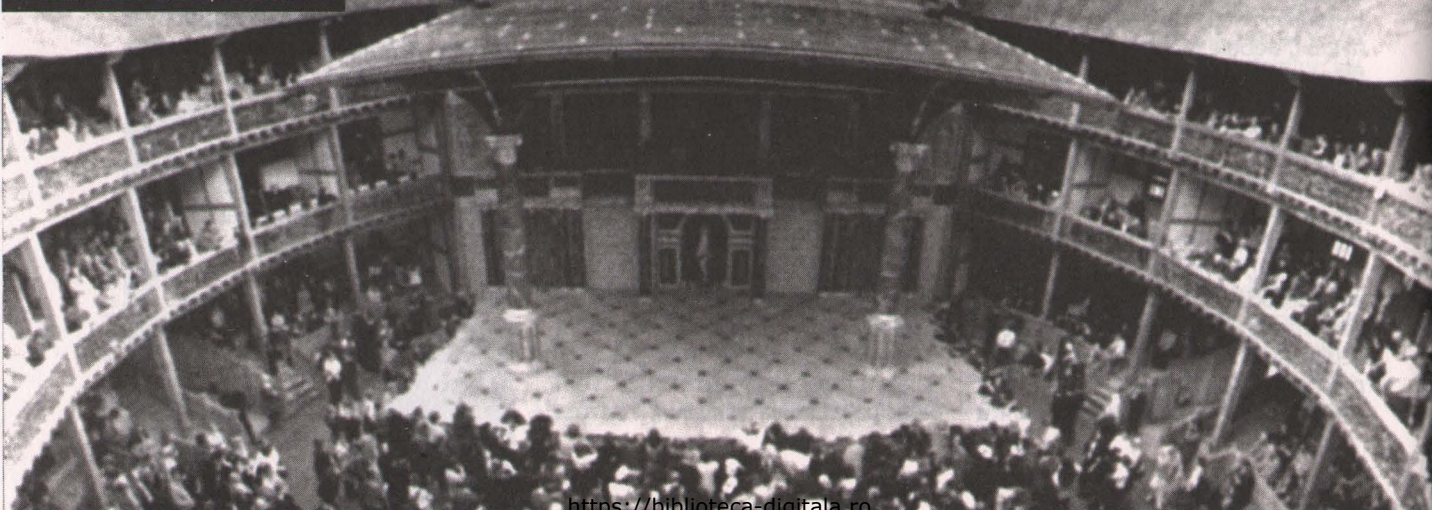
În anul 2000 afișul se anunță îmbogățit și cu alte genuri de spectacol – dans și muzică, de pildă. Sau jazz. Dar, înainte de orice, pot fi văzute, începând cu 12 mai, **Furtuna**, cu Vanessa Redgrave în Prospero, **Hamlet**, precum și o piesă necunoscută până acum, scrisă de Shakespeare în colaborare cu John Fletcher. Va mai fi prezentă la Globe o trupă portugheză, cu o montare a tragediei **Romeo și Julieta** într-o viziune originală, care combină mijloacele circuitului cu ale commediei dell'arte. Spectacolul este inclus într-un program internațional,

conceput pentru a explora impactul autorului clasic asupra altor culturi ale lumii. În cadrul aceluiași proiect, intitulat "Globe to Globe", au fost organizate în anii din urmă suite de câte o săptămână cu reprezentații provenite din zonele cele mai diferite ale lumii: un **Macbeth** interpretat de o trupă africană Zulu, o **Furtună** din Cuba și un **Rege Lear** în interpretarea Companiei de dans kathakali "Keli".

Stagiunea de spectacole este însoțită, la Globe, de Școala de vară, ce poartă un generic ghiduş și inspirat: "În Shakespeares Shoes" (cum ar veni, "În pielea lui Shakespeare"), precum și de festivalul consacrat actorului William Poel, fondatorul, în 1894, al unei Societăți elisabetane menite să cerceteze condițiile scenei shakespeariene. Iată doar câteva dintre preocupările acestei instituții de educație de pe lângă Globe. Inedit și interesant pare și proiectul unei serii de *mythodrama-workshops*, formă nouă de abordare a temelor principale din piesele lui Shakespeare, tratate ca mituri și simboluri, în vederea realizării unui dialog instructiv, stimulat de procedeul interactiv utilizat. (Participanții sunt invitați să improvizeze pe marginea ideilor din piesele alese și a personajelor celebre.)

În fine, în acest uriaș complex, cu un potențial creator impresionant, unde tot timpul se întâmplă ceva, poate fi inclusă, din acest an, și expoziția permanentă "Lumea e o scenă" (de care am amintit deja), alcătuită după o con-

Vechiul teatru Globe, reconstruit

Afișul stagiunii estivale 2000

cepție scenografică și muzeologică modernă, imbinând cu inventivitate documentul de epocă și tehnica cea mai avansată. Într-o ambianță studiată, creatoare de atmosferă, vizitatorul parcurge în paralel istoria fenomenului și drumul spre performanță și spre răspândire mondială al unei școli de teatru care nu și-a trădat tradiția faimoasă, născută în acest loc. Articolele sunt expuse cu deosebită grijă pentru ambient și, parcurgându-le, simți cum străbați înainte și înapoi secolele care s-au așternut între începuturile Teatrului Globe și prezent. Pentru cei interesați există o informație amănunțită despre orice, de la structura materialului din care a fost alcătuit acoperișul vechiului Globe și până la tehnicile de scenă folosite de-a lungul timpului. Sunt săli speciale consacrate costumului elisabetan, cu expuneri muzeistice, dar și cu instructive detalieri și posibilități interactive privind compunerea costumului și utilizarea lui. La fel, despre machiajul actorului elisabetan ori despre instrumentele specifice și scara muzicală pe care cântau actorii (instrumentele pot fi ascultate după plac, la o simplă comandă manuală). Sau despre efectele speciale din care se alimenta iluzia scenică, pentru care și astăzi scena de la Globe e prevăzută cu trape și dispozitive ascunse. Există, în expoziția amplasată în jurul unui arbore uriaș, protejat cu artă de proiectanți, și cabine special amenajate, în care poți asculta, la cerere, sunetul vocii actorului preferat, într-un rol celebru. Există și posibilitatea de a utiliza calculatorul pentru a obține un text sau o imagine dorită. Expoziția folosește din belșug cea mai modernă tehnică, bazată pe calculator și pe celulă sensibilă, care reacționează la atingere, răspunzând

la comenzi prin simpla indicare a imaginii sau cuvântului-cheie. Am zăbovit îndelung în fața unui astfel de ecran, care mi-a adus-o în față pe Cleopatra shakespeariană și pe interpretul ei, pregătit pentru acest travesti minuțios elaborat, de la perucă la accesorii. Specialiști din toate domeniile expun, cu exemplificări, adevărate lecții despre arta teatrului în vremea lui Shakespeare. Informațiile despre publicul vremii, despre societatea ce frecventa teatrul, provocând, prin interesul manifestat, creșterea producției de piese și spectacole, completează tabloul în privința relației teatrului cu lumea în care s-a născut, dar și cu aceea care i-a urmat. Pentru că expoziția permanentă de la Globe ilustrează, în cele din urmă, și interesul actual arătat marelui Brit în lume prin spectacole de referință. Un film al reprezentațiilor antologice și al interpretelor celebri încheie acest periplu shakespearian, desăvârșit cu prilejul celor 400 de ani de la naștere, sărbătoriți anul trecut. Am privit cu atenție parada imaginilor din filmele și spectacolele considerate demne de gloria numelui lui Shakespeare, de la Sarah Bernhardt la Ian McKellen, de la Laurence Olivier la Al Pacino, de la Max Reinhardt la Orson Welles, de la Henry Irving la Dustin Hoffman. Am văzut spectacole rusești, spectacole de la Seul, din Israel, Italia, ba chiar și de la Riga, ca să nu mai spun de amintitele trupe africane. Despre România, o singură referire: la spectacolul *Timon din Atena* (1999), la Teatrul Național din Craiova, în regia lui Mihai Măniuțiu. Mi-am amintit atunci de imperativa solicitare a Ministerului de Externe, anul trecut, prin care se cereau teatrelor fotografii din reprezentații Shakespeare, pentru o anume expo-

ziție londoneză. Nu se cunoștea exact scopul. Pe unde or fi acele fotografii nu se știe; la Londra n-a ajuns în expoziție decât una. Să fi fost selecționerii atât de exigenți? În orice caz, deocamdată, din perspectiva unei evaluări a contribuției la shakespeareologia mondială, nu prea existăm. Și e păcat.

Doina Papp

Ursul de la Răsărit

(trei săptămâni la Malîi Teatr din Sankt-Petersburg)

Dialectica lui Dodin: calitatea unui proces e dată de cantitatea evenimentelor pe care le reții în urma acestui proces. Nu e cam trivial acest postulat al cantității în artă? Lucrăm cu mărimi, nu cu esențe? Așa ne-am deprins, să ne înțelegem propria cultură ca pe o întâlnire și ca pe o sinteză de culturi. Prin sinteză explicăm, desigur, finețea. Mă cutreieră și pe mine dialectica lui Dodin și mai ales fiorul ei, căci finețea s-ar putea să însemne adeseori subțirime. Marile culturi se întemeiază pe cantități, sunt neîntre-

rupte însumări. Puțin, dar bun... câtă blazare se ascunde în spatele acestei stigme... Sentimentul "balșoi" pe care ne obișnuiserăm să-l avem de fiecare dată când era pomenit un produs "made in U.R.S.S.", ori Rusia, ori C.S.I., de la celebra *drujbă* până la robustețea înspăimântătoare a ceasurilor deșteptătoare "Slava", de la marea roman rusesc până la marea revoluție, de la obolomovism la stahanism etc., nu este altceva decât complexul nostru identitar față de o cultură a masivității și de drumul parcurs

până la capăt, cu toată splendoarea și cu toate catastrofele lui. Prea-rafinatul nostru Lev Dodin se bizuie pe circa 7-9 ani de repetiții/spectacol, 8 sau 48 de ore pe zi, cu efectivul complet al teatrului: actori, asistenți ai actorilor, asistenți de regie, scenograf, asistenți ai scenografului, muzician, dramaturg (adeseori, chiar regizorul însuși), coregraf, profesor de cor, profesor de vorbire, maestru de balet, corepetitor, corp tehnic complet, secretară personală, bursieri, poligloți, cu trei trupe de actori a trei generații și